

Studentská vědecká konference (SVK) ke starším dějinám Radnic

V roce 2020 uplynulo 450 let od povýšení západočeských Radnic z městečka na město. Toto výročí se stalo podmětem pro vznik projektu s cílem prozkoumat starší dějiny této historiografií pozapomenuté urbánní lokality. Přitom lokality nikoli nezajímavé, vždyť zde v době barokní vznikly vynikající stavby podle plánů Jakuba Augustona a snad i Kiliána Ignáce Dientzenhofera, na počátku 19. století zde pak jako farář působil slavný básník a buditel Antonín Jaroslav Puchmajer. Zpracování komplexních dějin by bylo úkolem příliš rozsáhlým a ambiciózním, proto došlo k omezení sledovaného záběru po rok 1849, v němž Radnice zachvátil fatální požár, největší katastrofa v dějinách města. Jednotlivá historická témata si rozdělili jak studenti katedry historie Pedagogické fakulty ZČU, tak odborníci z povolání. Společně se sešli při konferenci uskutečněné dne 14. října 2020. Bohužel, toliko online přes google meet, jelikož osobní setkání znemožnila zhoršující se epidemiologická situace nemoci Covid19. I tak zazněla drtivá většina plánovaných příspěvků, s výjimkou referátu Daniela Polakoviče z pražského Židovského muzea o starším vývoji radnické židovské náboženské obce. V chystané publikaci každopádně chybět nebude.

Konference byla s ohledem na svůj charakter v zásadě rozdělena do dvou bloků, dopoledního, v němž zazněly referáty odborníků, a odpoledního, v němž dostaly prostor studentské příspěvky. Nejprve se Michal Tejček (Dům historie Přešticka) věnoval osudům Radnic ve středověku, a to již od středověku raného, ze kdy pocházejí nejstarší archeologické nálezy, ačkoli ves a následně městečko jsou přeci jen mladšího data. Autor se opřel zvláště o několik středověkých listin a o rožmberský urbář. Jakub Mírka (SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka) se následně věnoval rozsahu radnického panství a změnám jeho šlechtických majitelů v období raného novověku, kdy byly vlastnické poměry nemálo zamotané, tím spíše, že se samotné městečko/město dělilo po jistý čas mezi dvě vrchnosti. Demografickými poměry v Radnicích se zabývala Zuzana Kozáková, ovšem až od sklonku 17. století, ze kdy jsou dochovány nejstarší radnické matriky. Zaměřila se primárně na natalitu, sňatečnost a mortalitu, stejně jako na odhad počtu radnických obyvatel v předstatistickém období a na podobu přechodových rituálů ve zkoumaném městě. O městské správě a hospodářství v raném novověku pojednal Jan Kilián (katedra historie FPE ZČU), kladoucí důraz na složení městských rad a na poznání obecních příjmů a výdajů, k čemuž je k dispozici vynikající zdroj z let třicetileté války. Stejnou problematiku, ovšem až od konce 18. a v průběhu první poloviny 19. století, zkoumala Hana Hrachová (Státní okresní archiv Rokycany), jejíž škála zdrojů již byla výrazně širší a informace detailnější. Oba naposledy uvedení autoři měli do diskuse připraveny ještě další dva příspěvky (Kilián k osudům města za třicetileté války, Hrachová k jeho korespondenci s Rokycanskými), vzhledem k daným limitům však byly tyto ponechány do písemné podoby. Daniela Lunger Štěrbová (Ústav dějin křesťanského umění, KTF UK Praha), jediná projektu se účastníící kunsthistorička, z uměnovědného hlediska zhodnotila pozoruhodný soubor radnické sakrální architektury. Tomáš Karel (Městské muzeum Radnice) poté telefonicky (!) pohovořil o náboženském vývoji v Radnicích v raném novověku. Pro publikaci je navíc plánován i jeho text o stavebním vývoji města v první polovině 19. století, jenž bude volně navazovat na studii D. L. Štěrbové. Příspěvek radnického vlastivědného badatele a patriota Reného Kellera o vzniku zdejšího čtenářského spolku v roce 1818 kolem osobnosti A. J. Puchmajera mohl být bohužel pouze přečten.

V odpoledních hodinách již dostali slovo studenti a prezentace jejich samostatného výzkumu. Nástin radnické historiografie, tj. toho, co bylo o minulosti sledovaného města již napsáno, podala Lucie Zikmundová. Hned tři následující referáty se zaměřily na hospodářskou problematiku. O dlouhé tradici radnického pivovarnictví pojednali Roman Bischof a Jakub Luhový, o ceších řeznickém (v Radnicích nejpočetnějším a nejprestižnějším) a mlynářském Sabina Soukupová a Veronika Slavíková, o ceších ševcovském a truhlářském Lukáš Kohoutek a Yvette Zikmundová. Jedním z nejlépe a nejsouvisleji do-

chovaných radnických pramenů jsou knihy kontraktní či pozemkové, a právě ony se staly základem pro výzkum Júlie Bubňákové a Jakuba Kabourka na poli radnického obchodu s nemovitostmi. Z osmnáctého století je k dispozici též několik desítek zapsaných závětí, jež Kristýně Mašlové a Michaele Martinovské umožnily zaměřit se na radnickou testamentární praxi. Velmi komplikovanou otázkou se nakonec ukázalo pátrání po radnických raně novověkých osobnostech, jelikož drobné osobní a rodinné pozůstalosti v archivních fondech nabídl jen marginálně a po skutečně výrazných jedincích pátraly Klára Soukupová a Kateřina Ledvinová marně. O poznání lépe na tom byly Michaela Kalinová a Adéla Fojtíková se zadaným tématem o dějinách radnického školství, i když látku pro jejich referát bylo nutno skládat po pověstných střípcích. Možná již od středověku fungoval v Radnicích špitál, byť detailnější informace o něm i o sirotcích a lokálních podobách milosrdenství získali Tomáš Glazer a Tereza Doubková až od 18. století. Čistě záležitostí onoho věku pak bylo mariánské náboženské bratrstvo, mající podle všeho souvislost s mariánskou kaplí na radnické Kalvárii, jak o tom uvažovali Daniel Kunášek a Veronika Šmerdová. Velký požár města roku 1849 se společně s pojednáním o dřívějším krocení nekontrolovaného ohně stal námětem pro Romana Benceho.

Studentské výkony byly – jak se dalo očekávat – dost nevyrovnané, přesto snad i jejich písemná verze bude po příslušné redakci a lektorských zásadách přínosem pro regionální bádání. Veškeré konferenční příspěvky by se měly stát kolektivní knižní monografií v první třetině roku 2021.

Jan Kilián

J. A. K. Komenský v kulturách vzpomínání. Galerie Věda a umění, Akademie věd ČR, Národní třída 3, Praha 1 (8. 9.–21. 10. 2020).

Mimořádná výstava s mimořádnou smůlou. Tak se dá výstižně nazvat výstava ve výstavním sále prezidia Akademie věd ČR, jejíž vernisáže jsem se ještě stihl zúčastnit. Vůbec, letošní oslavy spojené s připomínkou 350. výročí úmrtí Jana Komenského 15. listopadu 1670 v Amsterdamu se nevydařily. Sotva se stihly otevřít jubilejní výstavy v Naardenu a Římě (kde i pisatel těchto řádků přišel se svou troškou do mlýna), ale další doprovodné akce, konference, symposia a nespočetné listopadové přednášky (a nejen ve zmíněných městech) se bohužel nekonaly, či byly odloženy. Ale vraťme se k meritu této recenze, tedy ke zhodnocení výstavy Komenský v kulturách vzpomínání. Ostatně, již nadřazený titul zmíněné výstavy J. A. K. vtipně vystihuje autorský záměr – čili JAK na Komenského nazíraly minulé časy, a to nejen v ideologických a politických proměnách českých historických peripetií, ale také ve výtvarném a uměleckém ztvárnění Komenského osudu a díla.